

RIIGIMETSA TERVIKTUTVUSTUS PÕLVA VALLA TERRITOORIUMIL

SISSEJUHATUS

RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskuse hoole all on ligikaudu 30% kogu Eestimaast. Seal asub 45% Eesti metsadest. RMK on Eesti riigile kuuluva metsa ja teiste mitmekesiste looduskoosluste hoidja, kaitsja ja majandaja. RMK kasvatab metsa, hoiab loodusväärtusi, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust.

RMK eesmärgiks on majandada riigimetsa kehtlikult, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsahüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Käesolev kava annab ülevaate **Põlva vallas** asuvatest RMK hallatavatest metsadest ja möödunud kümnendi tegevustest ning kirjeldab omavalitsuse territooriumil kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa alad ning plaanitavad tegevused nii looduskaitstes, külastuskorralduses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Tutvustusest on näha, milliseks kujuneb omavalitsuse territooriumil kasvava riigimetsa pindala ja vanuseline struktuur kehtlikul majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

RMK STRUKTUUR JA TOIMIMINE

RMK tegevusvaldkonnad on:

- maakasutus;
- metsamajandus;
- metsakorraldus;
- taimla- ja seemnemajandus;
- puiduturustus;
- looduskasutus, sh külastuskorraldus ja looduskaitse.

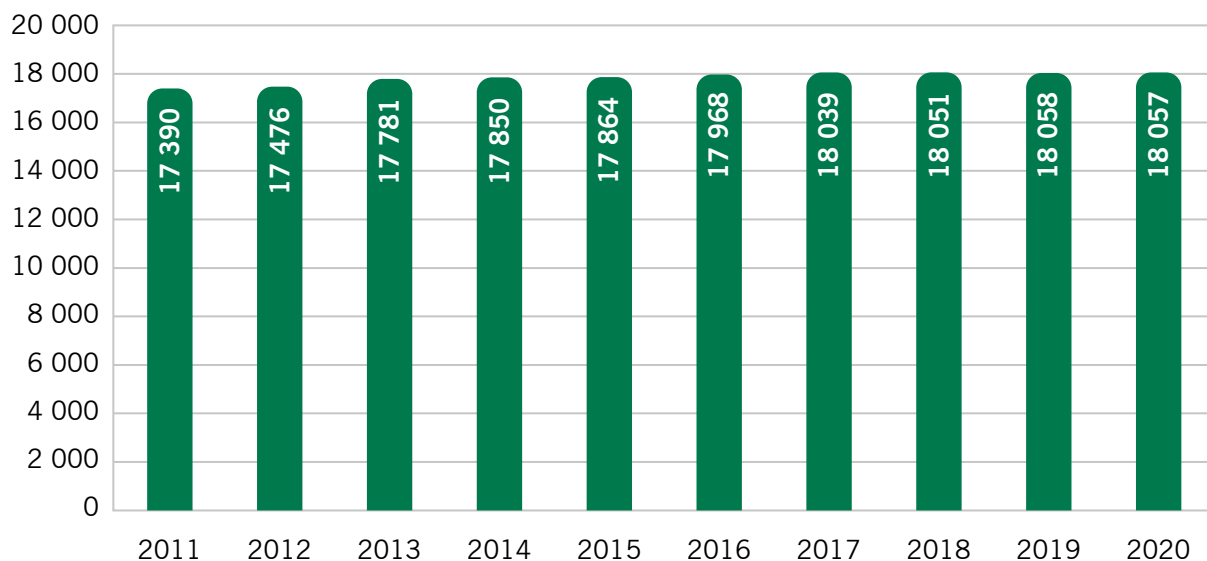
RMK koosseisu kuulub Sagadi metsakeskus, Elistvere loomapark ja Põlula kalakasvandus.

RMK-s töötab ligi 700 inimest, kokku saab RMK hallatavas metsas tööd umbes 6500 inimest.

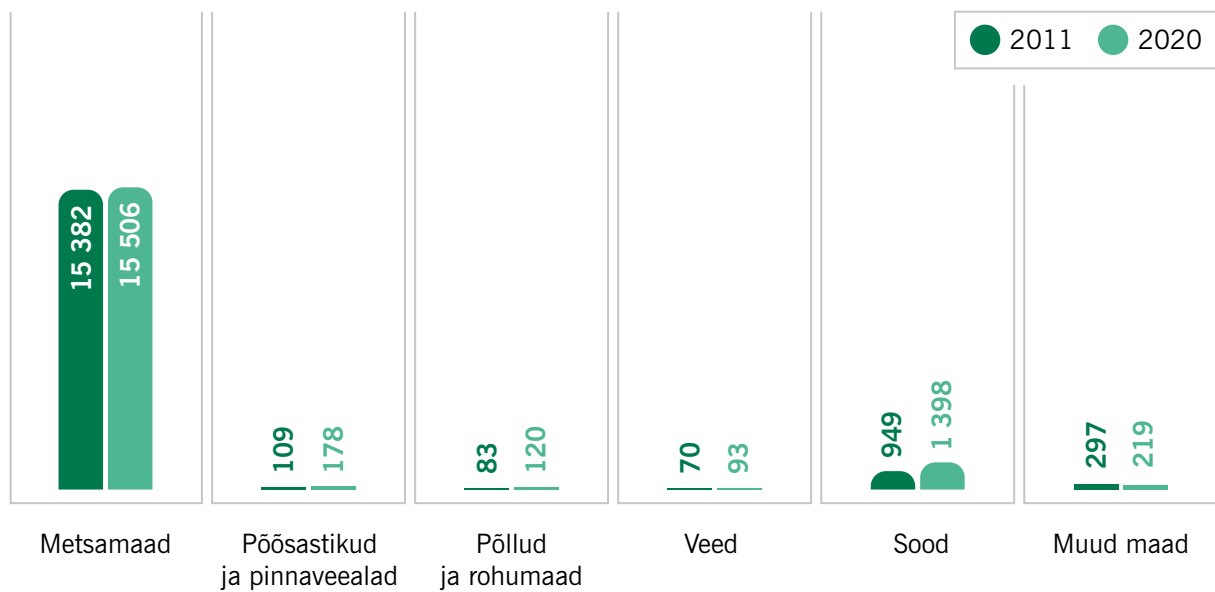
Eesti riigimetsa majandatakse säästvalt. Selle kinnituseks on RMK-le omistatud säästva metsanduse sertifikaadid FSC ja PEFC. RMK-l on ka keskkonnajuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 14001 ja kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 9001.

1. MAAKASUTUS

RMK hallatavate maade pindala **Põlva valla** territooriumil on **18 057 ha**, mis moodustab **26%** kohaliku omavalitsuse pindalast. Riigimetsamaade pindala muutus 2011–2020. a on toodud joonisel 1 ja riigimaade kõlvikulised muutused joonisel 2.

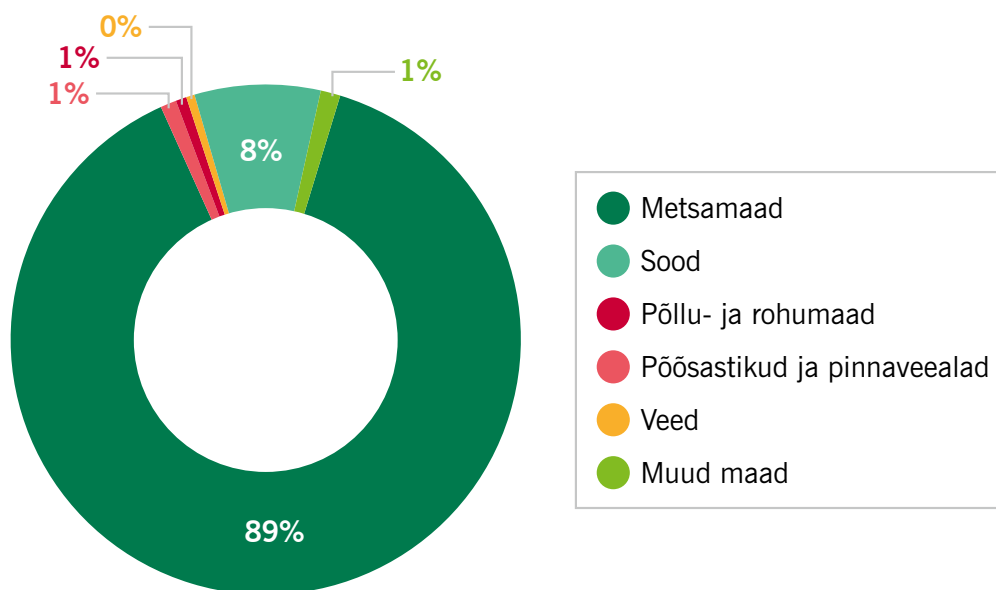

Joonis 1. Riigimetsa üldpindala muutus perioodil 2011.–2020. a, ha.

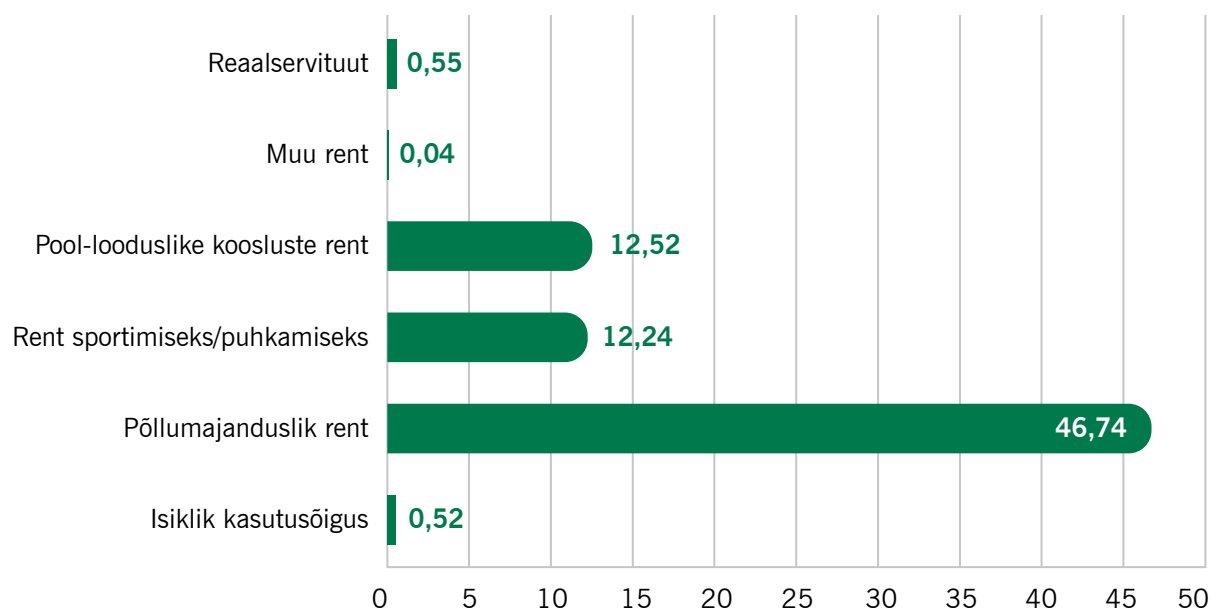
Joonis 2. Riigimetsa maade muutused kõlvikute lõikes 2011/2020. a, ha.

Praegu moodustab riigi metsamaa pindala omavalitsuse territooriumil asuvatest RMK hallatavatest maadest 89%, mis on 15 506 ha, mittemetsamaad võtavad enda alla 11%, millest suurima pindalaga on sood – 1398 ha.

Joonis 3. Riigi maade jagunemine 2020. a, %.

RMK on sõlminud riigimaale Põlva vallas erinevaid maakasutuslepinguid, millest pindala poolest enamiku moodustavad põllumajanduslikud rendilepingud – ligi 47 ha.

Joonis 4. Lepingud riigimetsa maade kasutamiseks 2020. a, ha.

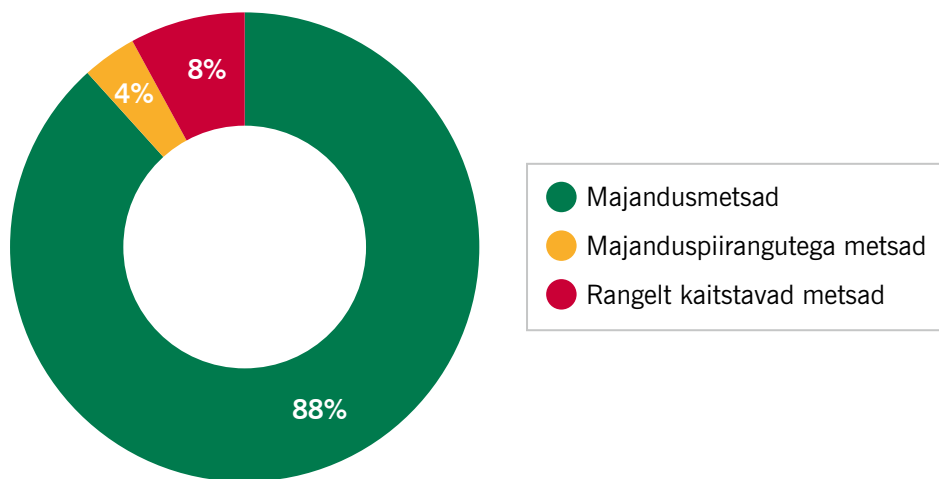
2. METSAVARUD

Põlva valla riigimetsad jagunevad majandus-, majanduspiirangutega- ja rangelt kaitstavateks metsadeks (joonis 5). Praegu on riigimetsamaad vallas 15 505 ha, millest majandusmetsa on 13 693 ha, majanduspiirangutega metsa 581 ha ja rangelt kaitstavat metsa 1231 ha. Metsa majandamise kategooriate pindala võrdlus 10 aasta taguse ajaga on toodud joonisel 6.

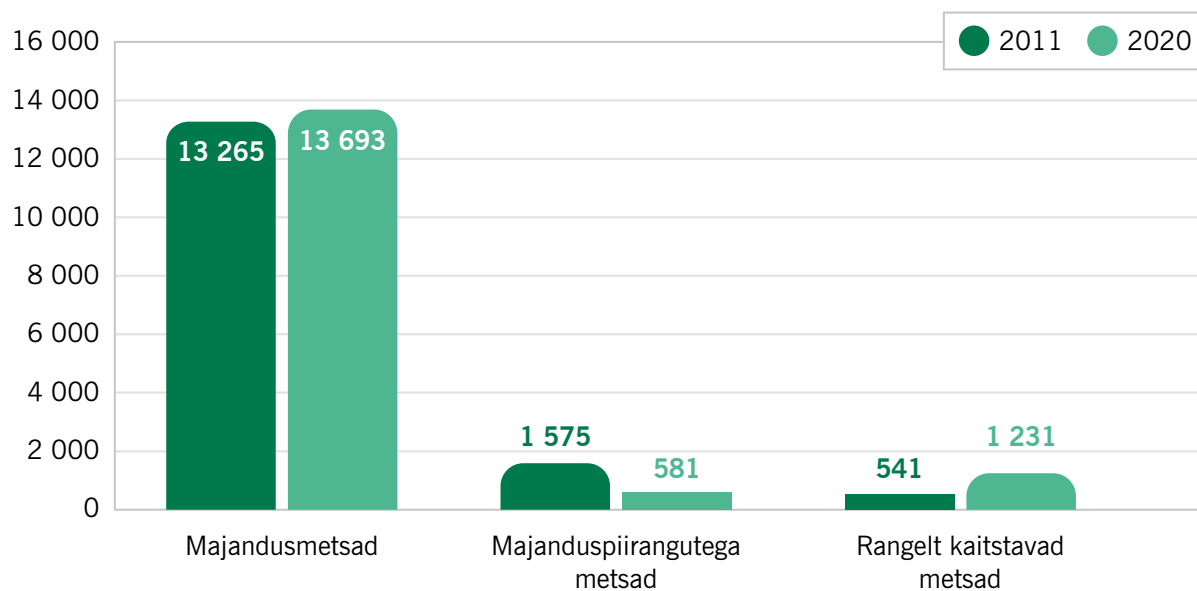
Rangelt kaitstavates metsades on majandustegevus keelatud (nt loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad).

Majanduspiirangutega metsades on majandustegevus lubatud arvestades kaitseala valitseja seatud piiranguid.

Majandusmetsades on majandustegevus lubatud metsaseaduse alusel.

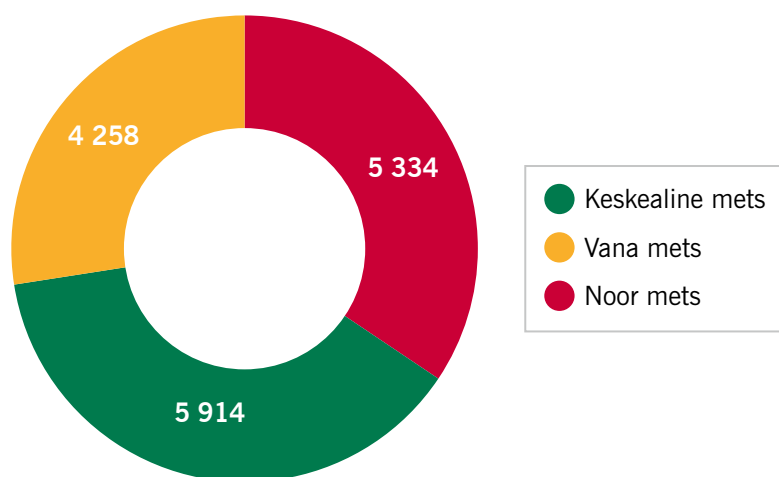
Joonis 5. Riigi metsamaade jagunemine kaitsekategooriatesse 2020. a, %.

Joonis 6. Riigi metsamaade kaitsekategooriate muutus 2011.–2020. a, ha.

Kuna metsade olemit ja elutsükli iseloomustab kõige paremini metsa vanuse muutus, siis oleme jaganud metsa kolme vanuseklassi:

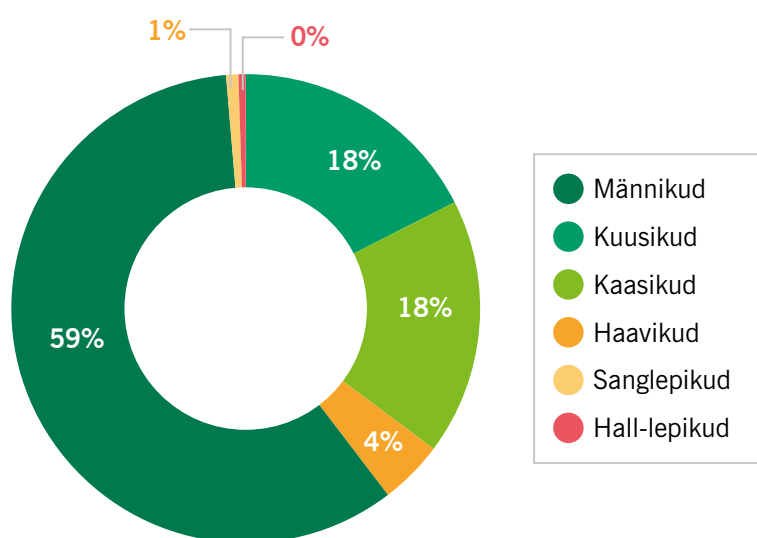
- noored metsad;
- keskealised metsad;
- vanad metsad.

Joonis 7. Riigi metsamaa jagunemine vanuseklasside alusel 2020. a, ha.

Erinevad kasvukohad, metsamullad ja suunatud metsakasvatus tingivad erinevate puuliikidega metsaosade kujunemise.

Metsade puuliigiline jagunemine on toodud joonisel 8. Enamiku Põlva valla metsadest moodustavad 59%-ga männikud. Kuusikuid ja kaasikuid on mõlemaid 18%.

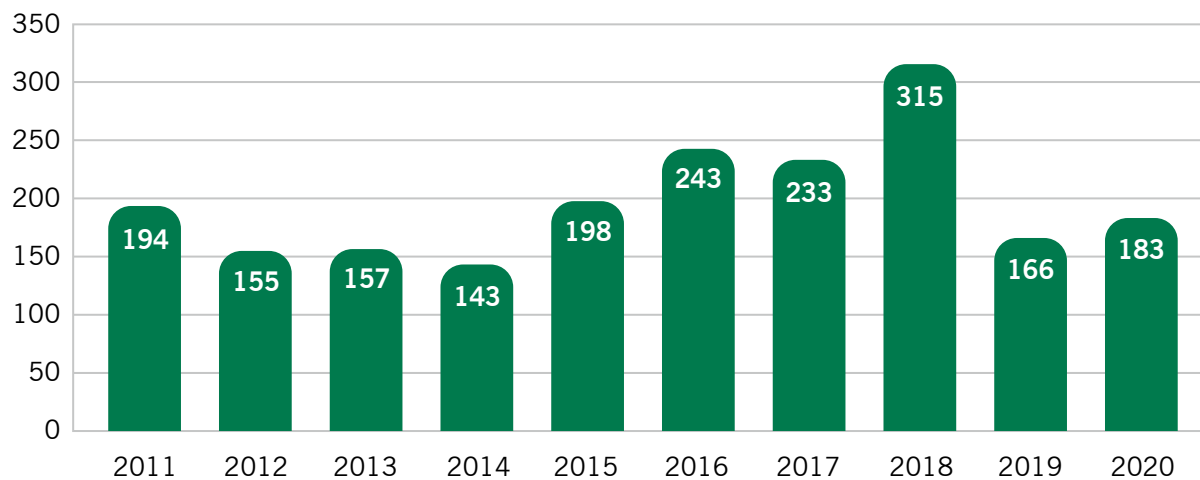

Joonis 8. Riigi metsamaa puuliigiline jagunemine 2020. a, %.

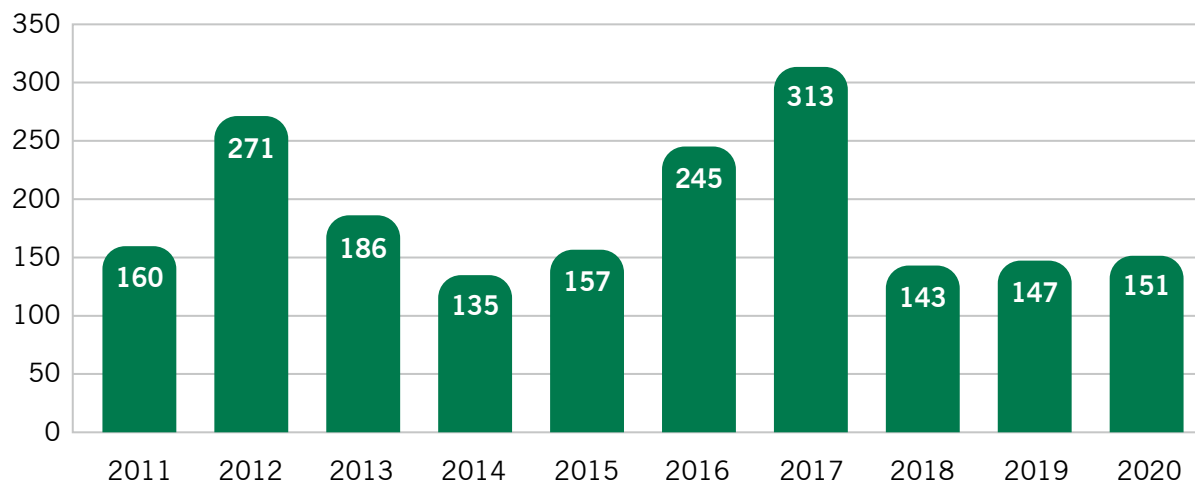
3. RAIED

Põlva valla riigimetsas tehtud uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 9. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 143–315 hektarit aastas. Kümnendi keskmine uuendusraiate aastakasutuse maht oli 199 ha.

Harvendusraiate pindala muutumist iseloomustab joonis 10. See on liikunud vahemikus 135–313 ha aastas. Kümnendi aasta keskmine harvendusraiate maht oli 191 ha.

Joonis 9. Uuendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

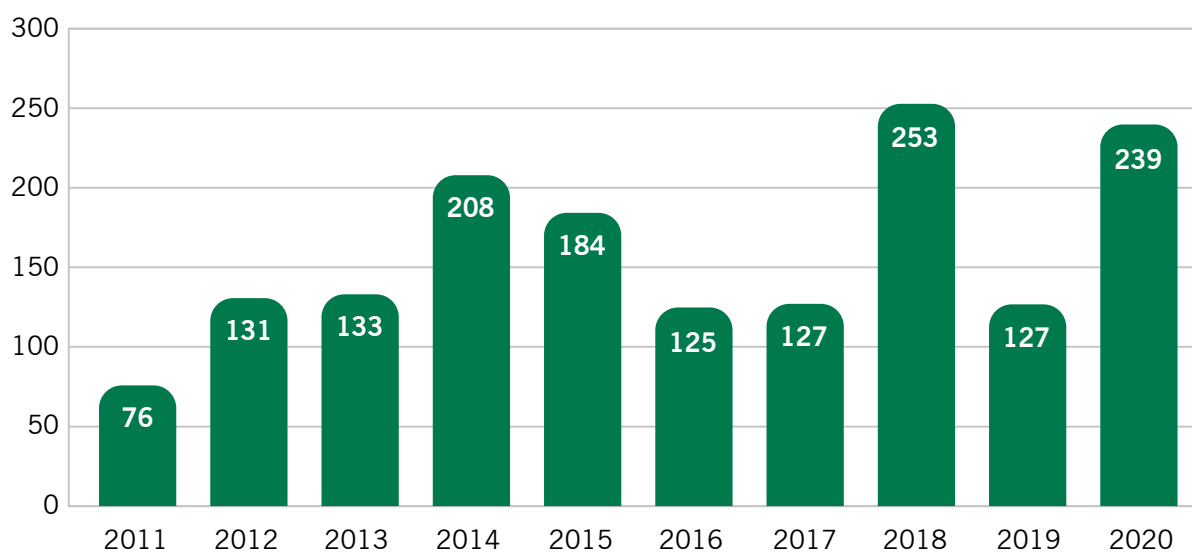

Joonis 10. Harvendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

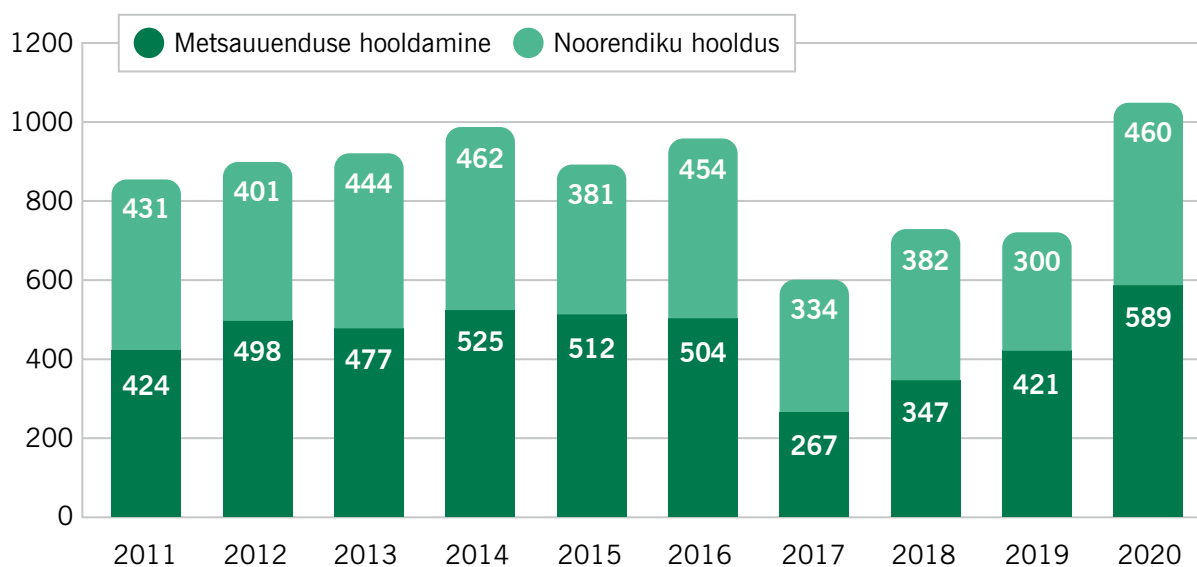
4. METSA KASVATAMINE

Uue metsa rajamise mahust annab ülevaate joonis 11. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 160 ha aastas. Sellele mahule lisanduvad männikute looduslikule uuenemisele jäetud alad ja lehtpuu looduslikule uuenemisele jäetud alad.

Noore metsa hooldamise mahtudest annab ülevaate joonis 12. Noore metsa hooldamise käigus eemaldatakse istutatud või külvatud puude kasvu takistavad rohttaimed ja põõsad. Viljakamates kasvukohtades tuleb seda teha mitu korda aastas. Noorendikus eemaldatakse peapuuliigi kasvu takistavad puud. Hilisem noorendikuhooldus on suunatud tulevikupuistu kujundamisele.

Joonis 11. Uue metsa rajamine 2011.–2020. a, ha.

Joonis 12. Noore metsa hooldamine 2011.–2020. a, ha.

5. LOODUSKAITSE

Looduskaitsetöid tehakse loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks RMK hoole all oleval riigimaal. Elurikkuse hoidmise olulisi põhimõtteid järgitakse ka majandatavas metsas.

Looduskaitsetööd viiakse läbi looduskaitsete väärtuste säilitamiseks koostatavate lähteülesannete ja projektide alusel:

- ohustatud või kehvasti seisundis olevate liikide elupaikade taastamiseks;
- koosluste või poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks;
- kaitsealuste üksikobjektide hooldamiseks;
- parkide hooldamiseks.

Tabel 1. RMK looduskaitsetööd perioodil 2011.–2020. a

Looduskaitsetööd	Objektide arv (tk)
Maastiku taastamine ja hooldus	10
Ohtlike puude raie	10
Sookoosluse taastamistöö paisude rajamine	1

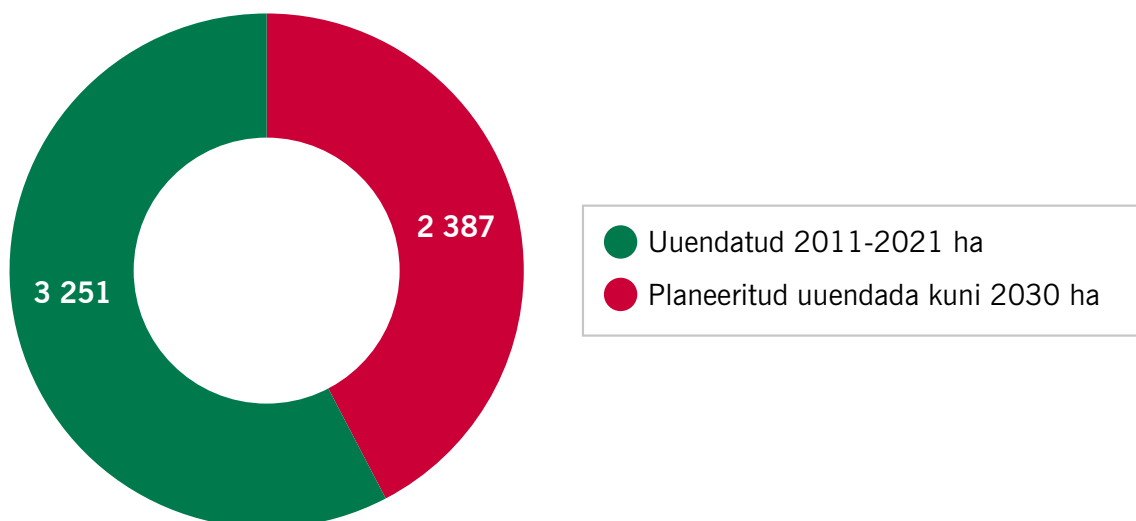
6. METSAPARANDUS

Riigimetsa majandamiseks ehitatakse metsateid ning hooldatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid metsateid ja kuivendussüsteeme. Korrasolev teede- ning kuivendussüsteemide võrgustik aitab säilitada metsade juurdekasvu ja looduslikku kooslust.

Tabel 2. RMK kuivendussüsteemide ja metsateede olem

Kuivendussüsteemid, ha			Metsateed, km		
Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030	Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030
5637	3251	2387	185	82	61

Uusi kuivendussüsteeme riigimetsas ei rajata. Samuti ei rekonstrueerita kuivendussüsteeme rangelt kaitstavates metsades. Uusi kraave rajatakse metsa, kui need on vajalikud teede ehitamisel ja rekonstrueerimisel. Rangelt kaitstavates metsades ja kaitsealadel puhastatakse majandusmetsades paiknevate kuivendussüsteemide toimimiseks vajalikke kuivenduskraave.

Joonis 13. RMK kuivendussüsteemide pindala, ha.

7. KÜLASTUSKORRALDUS

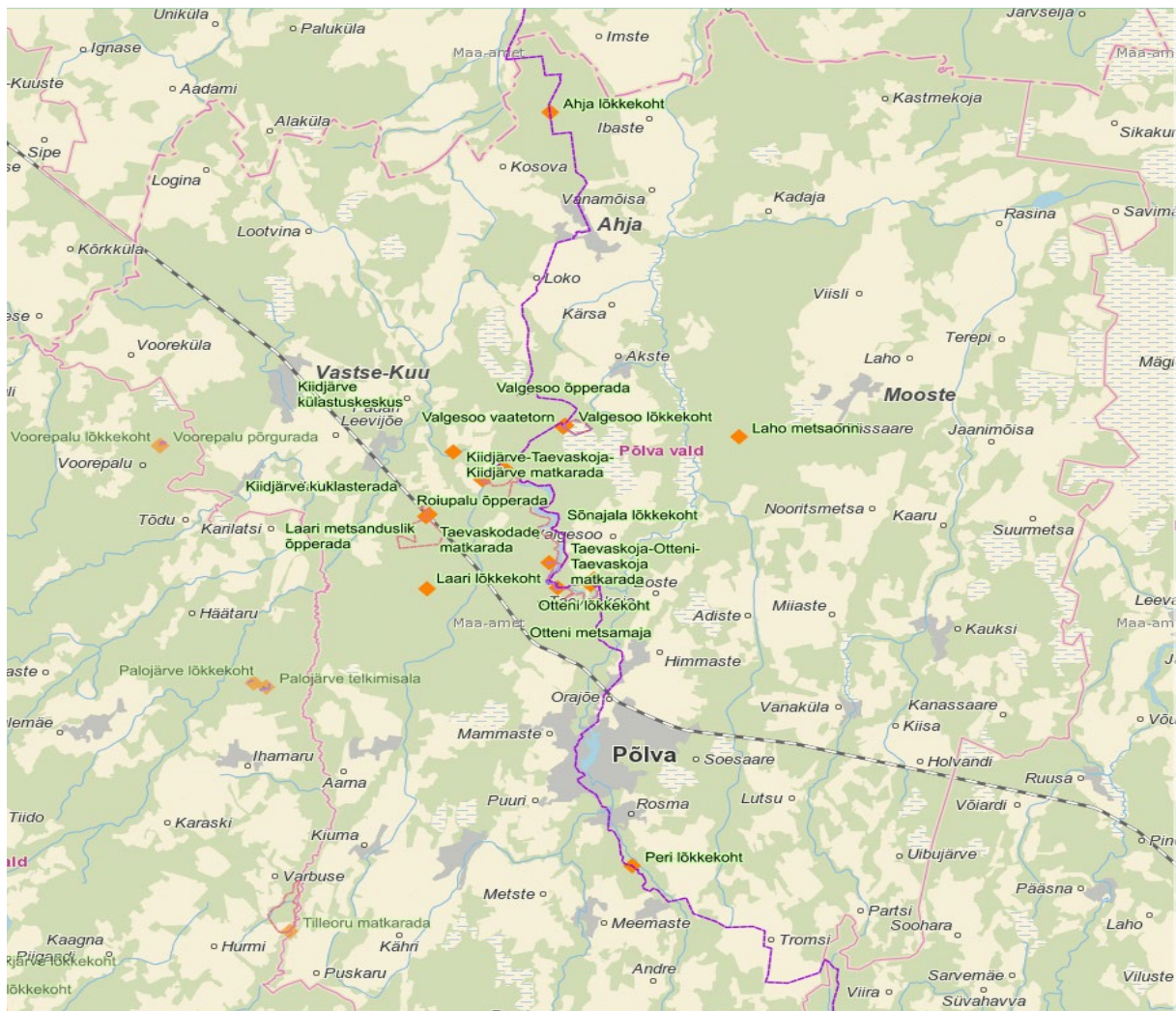
Külastajate suunamiseks ja loodusteadlikkuse edendamiseks RMK hallatavatel puhke- ja kaitsealadel loob RMK looduses liikumise võimalusi. Maastiku seisundi säilitamiseks, külastuse suunamiseks, loodusteadlikkuse edendamiseks ja inimtekkeliste negatiivsete mõjude vähendamiseks on RMK rajanud külastustaristu.

RMK hallatavatest külastusobjektidest jääb Põlva valla territooriumile 16 Kiidjärve-Kooraste puhkealal paiknevat külastusobjekti, Kiidjärve külastuskeskus ja 47,56 km pikkune lõik Peraküla-Aegviidu-Ähijärve matkatee harust.

Külastusmahuseire ja külastajauuringu andmetele tuginedes tehti Põlva valla territooriumile jäävatele Kiidjärve-Kooraste puhkeala külastusobjektidele 2020. aastal 106 500 külastuskorda.

Külastuste raskuskese on koondunud valdavalt Taevaskodade matkarajale. Lisaks asub valla territooriumil ka looduses liikumist ja säästlikku metsakasutust tutvustav ja loodusharidustegevusi pakkuv Kiidjärve külastuskeskus.

2013. aastal valmis Põlva valla territooriumit läbiv Aegviidu-Ähijärve matkatee haru. 2015. aastal lisandus nimetatud harule veel üks lõik – 192 km pikkune tee Perakülast Aegviiduni, mis koos Aegviidu-Ähijärve lõiguga moodustab 820 km pikkuse RMK Peraküla-Aegviidu-Ähijärve matkatee haru.

Joonis 14. Põlva valla territooriumil paiknevad RMK hallatavad külastusobjektid ja matkatee.

2019. aastal valmis rekonstrueeritud Valgesoo vaatetorn, mille põhielemendid on kasutusea pikendamise eesmärgil tehtud metallist. 2018. aastal uuendati Muinsuskaitseameti kinnitatud eritingimustele kohaselt Otteni metsamaja katust. Aastatel 2018–2021 on täielikult uuendatud Roiupalu ja Kiidjärve kuklasteraja huvipunktide teave, mitmete objektide info, radadel on täiendatud looduses olevat teavet. Populaarseimal Taevaskodade matkarajal saab 2021. aastal uuendatud Suure Taevaskoja sild, rajatakse ratastooli ja lapsevankriga ligipääsutee Suurde Taevaskotta. Valgesoo õpperada ja lõkkekoht on kavas 2021. aastal valminud projekti kohaselt rekonstrueerida ratastooli ja lapsevankriga kasutatavaks, rekonstrueeritakse ka Taevaskodade matkaraja Emalätte sild. Külastustaristut hooldatakse pidevalt ja vajadusel remonditakse.

Külastusobjektide täpne paiknemine ja taristu kirjeldus on leitavad:

<https://www.loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/kiidjarve-kooraste-puhkeala>

Täiendav info ja külastusobjektidel planeeritud tegevused on leitavad Tartu-Valga külastusala külastuskorralduskava materjalidest:

<https://rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/tartu-valga-kulastusala>

8. PÄRANDKULTUURIOBJEKTID

Pärandkultuuri objekt on jälg eelmiste põlvkondade tegutsemisest maastikul. See on osa meie kultuurist, tükike meie rahvuslikust pärandist. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed ja kohanimed.

Selleks, et pärandkultuuri objektid raietööde tõttu, teadmatuses või niisama hooletusest ei hävineks, on oluline maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ehk omanikuhoid.

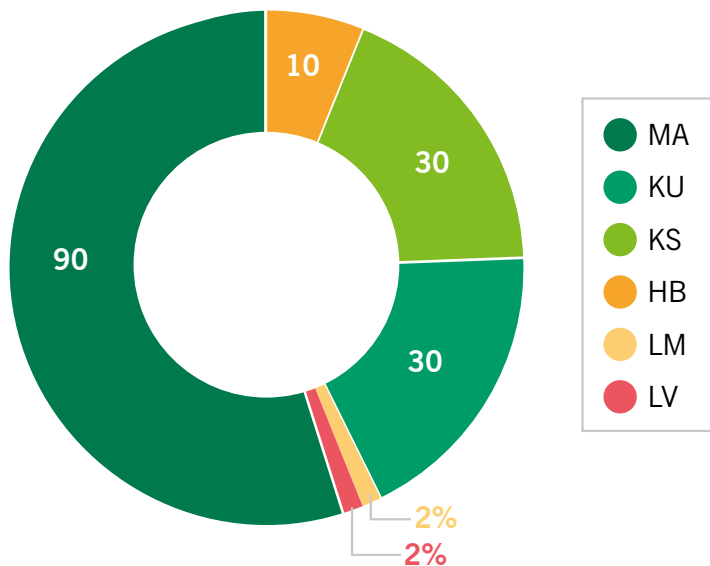
Tabel 3. Pärandkultuuriobjektide arv riigimetsamaal

Ristipuud	44
Vanad kohanimed	27
Eripärase kasutuseesmärgiga puistud	10
Vahtkondade kordonid	8
Metsavendade punkrid	8
Põlised talukohad	7
Ajaloosündmuste, traditsioonidega seotud puistud	7
Turbavõtukohad	5
Kruusa-, liiva-, savikarjäärid	5
Põlised metsateed, jalgrajad, hobuseeed	4
Muud (41 tüüpi)	63
Kokku	188

9. RAIETE PROGNOOS KUNI 2030

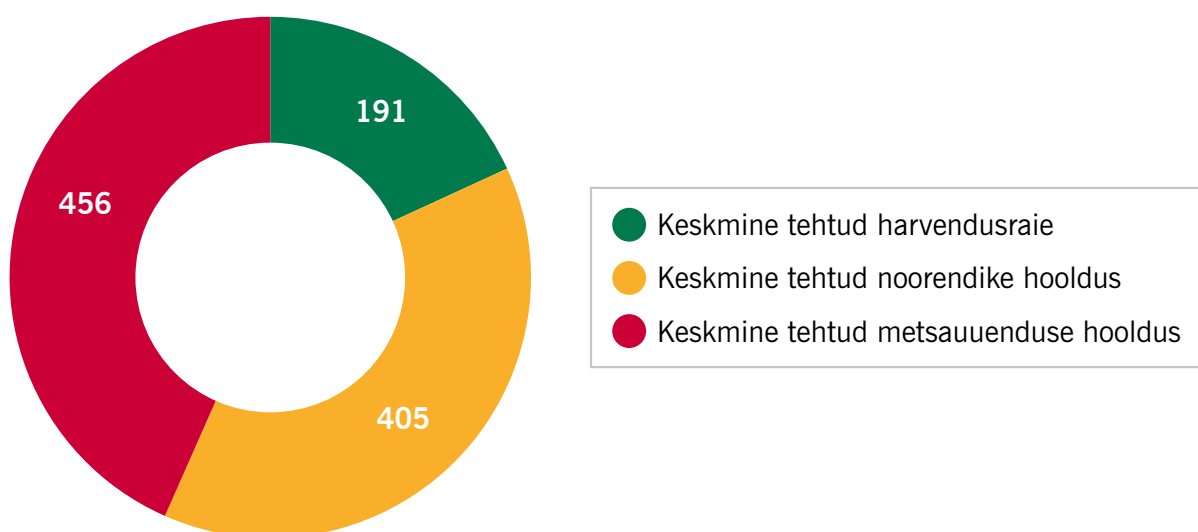
Arvestades Põlva valla riigimetsade vanuselist jaotust, raieküpsete metsade osakaalu ja riigimetsa kestliku kasutamise printsiipi, on hinnanguline võimalik metsade uuendusraiate pindala keskmiselt 164 ha/aastas.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie.

Joonis 15. RMK uuendusraiate võimalik aastamaht puulligiti, ha.

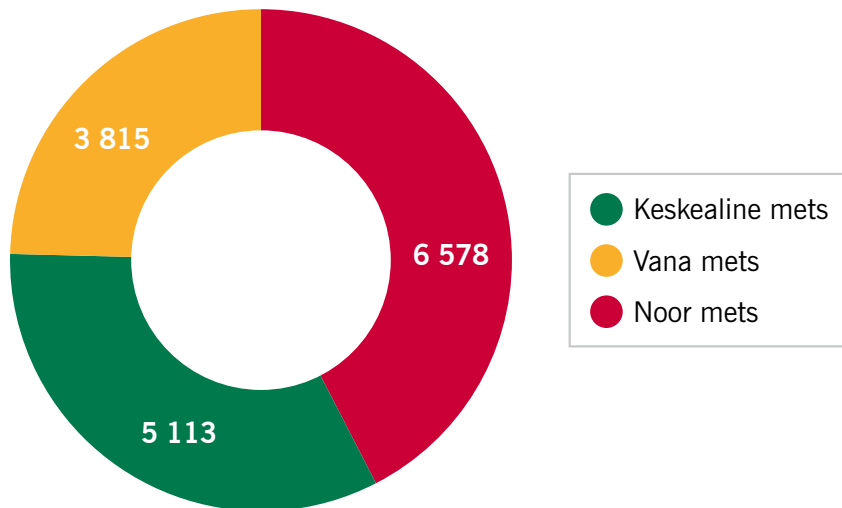
Metsa hoolduse prognoositav maht on aastas 1050 ha, mis koosneb noore metsa hooldusest ja harvendusraietest.

Joonis 16. RMK metsa hoolduse prognoos, ha/aastas.

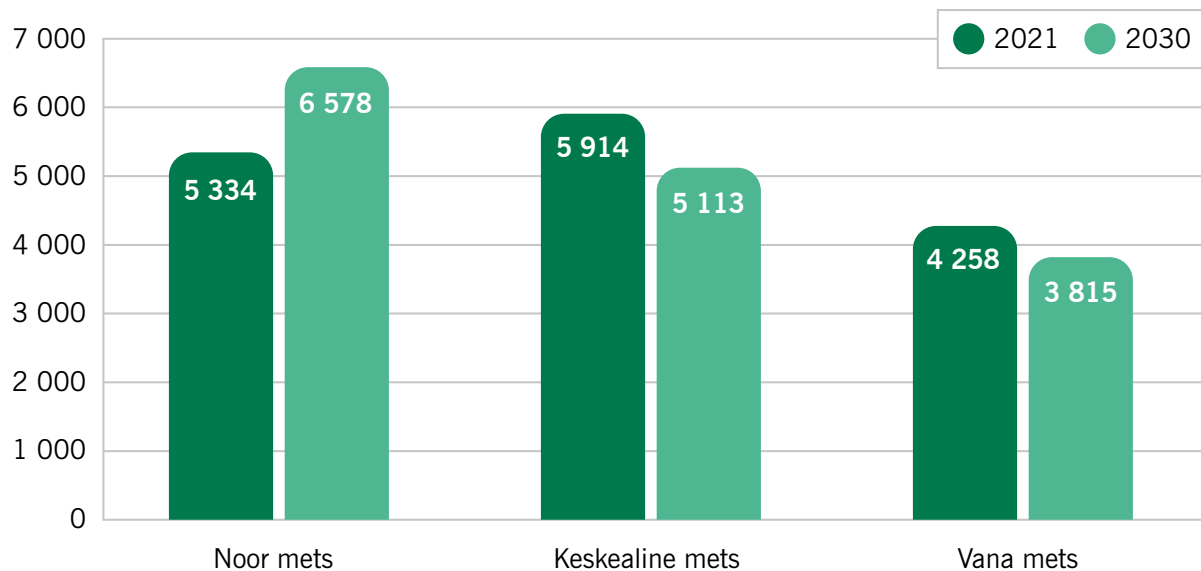
10. METSAVARUDE PROGNOOS 2030

Arvestades metsade praegust vanust, eelmises peatükis kirjeldatud uuendusraiate võimalikku mahtu ja metsa vanuse muutust 10 aasta jooksul, prognoosime metsade jagunemist vanuseklassidesse aastal 2030 järgnevalt.

Joonis 17. Riigi metsamaa jagunemise prognoos vanuseklasside alusel 2030. a, ha.

Metsa vanuseklasside muutumist kirjeldab joonis 18. Noore metsa osakaal on kasvamas.

Joonis 18. Riigi metsamaa vanuseklasside muutuse prognoos 2021.–2030. a, ha.

11. KÕRGENDATUD AVALIKU HUVIGA RIIGIMETSA ALAD

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Kohalikud kogukonnad või elanikud saavad teha RMK-le ettepanekuid metsaalade arvamiseks kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kui nad kasutavad neid metsaalasid igapäevaste tegemiste ja vajaduste jaoks.

Kõrgendatud avaliku huviga metsaaladele koostatakse ala metsatööde kavad kuni 10 aastaks. RMK avalikustab kavad oma kodulehel ning kohaliku kogukonna või elanikega kokkulepitud alad kantakse avalikule kaardirakendusele RMK metsatööde kaart

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Põlva vallas käsitletakse omavalitsusega läbi arutatult kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa aladena:

Kõrgendatud avaliku huviga metsaala nimetus	Pindala, ha
Himmaste Kroonu mõts	174
Kiidjärve mets	386
Laari mets	484
Partsi küla maanteede vaheline mets	16
Rosma mets	51
Taevaskoja	597
Hatiku mets	44
Aarna palo	18
Postitee Liiva-Intsupalu	27
Ahja Süvaoru varik	18
Kivisilla metsavahi lõkkekoht	3
Lahojärve	16
Ahja metskonna keskus	7
Ahja aleviku Soevariku	6
Ahja aleviku Holdi mägi	6
Valgesoo õpperada	84
Kokku, ha	1937

Riigimetsade kaart Põlva valla territooriumi kohta Maa-ameti kaardil:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk?aadress=Põlva%20vald&adshow=1&adfit=1>